

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 11.12.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:09 Arupärimine piirivalvurite vormivarustuse olukorra kohta (nr 397)

2. 15:49 Arupärimine töandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra aluste kohta (nr 400)

3. 16:18 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

15:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, tere päevast! Alustame täiskogu VI istungjärku 11. töonädala esmaspäevast istungit. Kellel on soovi anda üle eelnõusid või arupärimisi? Andres Herkel, palun!

15:00 Andres Herkel

Härra esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Rahvasaadikud Herkel, Talvik, Adams, Ammas, Aru, Kübarsepp, Trei ja Gräzin annavad üle arupärimise maaeluministrile. Ma arvan, et selle arupärimisega kaasatulistajaid on siin veelgi, me ei jõudnud EKRE fraktsiooni käest küsida. See puudutab eelmisel nädalal teravalt üles tõusnud teemat. Seoses tööaretustoetuste eraldamisega on ilmnunud vähemalt poliitilise eetika probleem, kui mitte selge huvide konflikt majandusministri elukaaslase puhul. Põhiküsimus on selles, kuidas need tööaretustoetused koalitsiooniläbirääkimistel välja räägiti ja kuidas pärast seda, paari päeva jooksul osaühing Linnamäe Peekon kribinal-kribinal selle toetuse saamise kõlblikuks sai. Aga küsimused on laiemad, käivad üldse selle toetuse selektiivse iseloomu kohta. Need puudutavad Eesti Tõusigade Aretusühistu ja selle juhi Urmas Lahe mõjuvõimu. Teatavasti said seda toetust ainult selle ühistu liikmed, mitte kõik seakasvatajad Eestis. Kuna tööaretustoetust on kavas ka edaspidi maksta, siis on meil maaeluministrile terve rida küsimusi võimalike huvide konfliktide kohta. Aitäh!

15:02 Esimees Eiki Nestor

Rohkem kõnesoove ei ole. Olen vastu võtnud ühe arupärimise. Me võtame selle menetlusse kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul on 84 Riigikogu liiget.

Austatud Riigikogu, palun tähelepanu! Päevakorra kinnitamine. Panen hääletusele Riigikogu täiskogu VI ... Ei pane hääletusele. Juhataja vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

15:08 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu, palun vabandust selle viivituse pärast! Nimelt, ka see haamer puhkab nädalavahetusel sellest saalist nii nagu teiegi. Ja täna juhtus nii, et meie jõudsime siia enne kui haamer. Austatud Riigikogu, panen hääletusele Riigikogu täiskogu VI istungjärku 11. töonädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Päevakorra kinnitamise poolt oli 84 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Päevakord on kinnitatud.

---

1. 15:09 Arupärimine piirivalvurite vormivarustuse olukorra kohta (nr 397)

15:09 Esimees Eiki Nestor

Esimesena arupärimine, mille on esitanud Uno Kaskpeit, Martin Helme, Henn Põlluaas, Mart Helme, Jaak Madison, Raivo Põldaru ja Arno Sild. Arupärijate nimel Uno Kaskpeit, palun!

15:09 Uno Kaskpeit

Austatud esimees! Lugupeetud minister! Me esitasime selle arupärimise 15. novembril. Teemaks on piirivalvurite vormivarustuse olukord. Alates 2010. aastast ei ole PPA, Politsei- ja Piirivalveamet, suutnud isikkoosseisu igapäevatöös normaalselt vormiga varustada. Politsei- ja Piirivalveameti koostatud ja välja kuulutatud hanked on võhiklikkuse tõttu ridamisi läbi kukkunud. Piiril pole varem kirjumat seltskonda nähtud – luitunud, kulunud ja rikkaliku toonivalikuga vormivarustust kandvate piirivalvuritega saab tutvuda iga piiriületaja. Vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele § 139 palume teil vastata järgmistele küsimustele, mida ma aja kokkuhoiu mõttes ette ei loe. Minister mainib neid ise. Aitäh!

15:11 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab siseminister Andres Anvelt. Palun!

15:11 Siseminister Andres Anvelt

Hea Riigikogu juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Lugupeetud arupärijad, vastan arupärimisele, lugedes ette ka vastavad küsimused.

Esimene küsimus: "Mis on põhjuseks, et on tekkinud sellised probleemid vormivarustuse tellimustega?" Politsei- ja Piirivalveamet algatas 2015. aastal hanke uue vormirõivastuse soetamiseks täisteenusena. See tähendab vormi hankimist koos ladustamise, veo ja arvestuse pidamisega. Täisteenusega hange oleks ühtlasi võimaldanud vähendada Politsei- ja Piirivalveameti kulusid hoonetele ja tööjõule. Uus vormirõivastus on nüüdisaegne nii materjalilt kui ka tehnoloogilises mõttes ning kasutajasõbralik, sobides erinevate politseiülesannete täitmiseks. Kahjuks ei ole aga Politsei- ja Piirivalveametil senini vormivarustuse hankimine täisteenusena õnnestunud, kuna sellist lahendust Politsei- ja Piirivalveameti mahtude tarbeks ei ole keegi kunagi Eestis teinudki.

Politsei- ja Piirivalveamet tunnistab, et ei ole näinud ette kõiki selliste hangetega kaasnevaid keerukusi ja riske. Ameti kinnitusel algatatakse uue vormiriietuse soetamiseks veel käesoleval aastal – ehk meil on jäänud mõningad nädalad – hanked, milles rakendatakse täisteenusega hankega võrreldes teistmoodi meetodikat. See tähendab, et vormirõivaid hangitakse sarnasest materjalist ja sarnase tehnoloogiaga toodetud esemete kaupa. Ameti arvates vähendab selline lähenemine ebaõnnestumise riski ning võimaldab 2018. aastal alustada üleminekut uue põlvkonna vormiriietusele. Nii palju esimesest küsimusest.

Teine küsimus: "Kuidas planeerite lahendada tekkinud probleemi piirivalvurite vormivarustusega?" Nagu juba öeldud, liigume uue vormiriietuse hangete protsessiga edasi. Küll aga peab märkima, et Politsei- ja Piirivalveamet on igal aastal hankinud senisele kirjeldusele vastavat vormiriietust keskmiselt 1 miljoni euro eest. Vormiriietus tuleb tagada politsei ja piirivalve seaduse § 37¹ alusel. See seadus paneb ühtepidi kohustuse see vorm politseiametnikele hankida, aga ka üleandmise ja kandmise kohustuse. Ja sellest tulenevad ka siseministri määrused, mis reguleerivad vormi kandmise üksikasju. Lisaks sellele soetati aastatel 2014 ja 2016 üle 430 000 euro eest vormivarustust ainult piiri valvamise ülesannet täitvatele ametnikele. Selle käigus said kõikide kordonite ning Luhamaa ja Koidula piiripunktide koosseisud uue rohelise vormiriietuse koos muu vajaliku varustusega, st maskeerimisülkonnad, varustusvestid, varustuse kotid, varjetelgid jms. Vormielemente sai 445 ametnikku, sh piirivalve kiirreageerimisüksus, menetlejad, piiriesinduse teabetöötajad ja Koidula piiripunktis töötavad ametnikud. Konkreetne vormiesemete arv sõltub töökohast, osa vormiesemeid on mõeldud vaid üksusepõhiselt kasutamiseks. Praegu kasutuses oleva vormivarustuse tagamiseks on kehtivad lepingud olemas. PPA kinnitusel alustatakse, nagu ma ütlesin, uut tüüpi riietuse hangetega lähiajal, veel käesoleval aastal.

Kolmas küsimus: "Kuidas selline eespool kirjeldatud pilt sobib kokku meie riigi 100. juubeliaastaga?"

Asjaolu, et PPA ehk Politsei- ja Piirivalveameti vormiriietuse täisteenusega hange on senini ebaõnnestunud, ei tähenda, et politseiametnikel ja piirivalvuritel ei oleks vormivarustust või et selle kandmise nõudeid ei peaks järgima. Uue hanke jõustumiseni jätkub vormi tellimine senise korra alusel. Nagu ma juba ütlesin, on see ka minu väga kindel soov, et 2018. aastal toimuks üleminek nii politsei- kui ka piirivalveametnike uue põlvkonna vormiriietusele.

Neljas ja viimane küsimus: "Kes personaalselt vastutab tekkinud olukorra eest?" Politseiametniku vormiriietuse andmist ja kandmist reguleerib Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori kehtestatud kord. Selle järgi on vormi kandmise nõuetest kinnipidamine eelkõige ametniku vastutus. Samuti on vahetul juhul või politsei tegevust juhtival ametnikul kohustus teostada järelevalvet vormiriiete uuendamise ja kandmise nõuetest kinnipidamise üle. Seega, kui mõni hea rahvasaadik või kodanik märkab mõne piirivalve- või politseiametniku puhul ebakorrektselt vormi kandmist, siis palun anda sellest kohast ja kellaajast teada Politsei- ja Piirivalveametile, et nad saaks konkreetselt puudustele tähelepanu juhtida. Selliseid üleskutseid on meie inimestele varem tehtud ja tehakse ka edaspidi. Erakorraliste vajaduste ilmnemisel on vormiriietuse uuendamiseks võimalik esitada eraldi tellimus, kui näiteks ühel või teisel ametnikul on vorm purunenud või ulatuslikult määrdunud. Samas on paljudes PPA hoonetes võimalik rõivaid ka pidevalt hooldada, st pesta, kuivatada ja triikida. Lisaks on asutustel regioonides koostööpartnerid vormirõivaste hooldamiseks ja pisiparandusteenuste osutamiseks.

Toonitan veel kord, et uut tüüpi vormiriiete hangete senine ebaõnnestumine ei ole takistanud Politsei- ja Piirivalveametil soetada seni kasutuses olevat vormiriietust. Kalendriaastas uuendab vormiriietust orienteerivalt 3699 teenistujat, sh väljastatakse ca 200 teenistujale vormiriietuse esmane komplekt. Personaalse vastutuse kohta nii palju, et käivad ettevalmistused Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori asetäitja varade alal ametikoha täitmiseks. Lõpliku otsuse värbamisel, valiku teeb Politsei- ja Piirivalveamet juba lähima paari nädala jooksul. Senine Politsei- ja Piirivalveameti peadirektori asetäitja varade alal härra Tuisk lahkus omal soovil sellelt ametikohalt mõni nädal tagasi. Aitäh!

15:18 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Uno Kaskpeit, palun!

15:18 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! See kõik on ilus, aga üpris hõre ja tühi jutt. Piirivalve on politseiga koos olnud juba seitse aastat ja selle aja jooksul ei ole rohelist piirivalvevormi hangitud. See, mis on hangitud ja millest te räägite, osteti kuskilt matkatarvete firmast: mingid matkapüksid, mis ei sobi värvi poolest üldse kokku selle teise, ametliku piirivalvevormiga. Vanemad teenistujad on neid aidanud, sh olen mina anetanud meestele ühe paari rohelisi välivormipükse. Nii et see jutt on täielik jama. Nagu ma aru saan, ei ole teil ikkagi kedagi, kes vastutaks selle asja eest. Või on see hoopis tahtlik – las nad kõnnivad metsas, kuidas tahavad?

15:19 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Teie võite ju lubada endale, mida teie tahate. Julgen teile öelda, et mina kannan vastutust ka ameti eest. Kui teil on informatsiooni, et kellelgi ei olnud pükse ja te andsite need talle, siis palun tulge ja öelge, kellele te konkreetselt need püksid andsite. Me viime siis läbi juurdluse, miks sellel inimesel pükse ei olnud. See on punkt üks. Punkt kaks on see, nagu ma teile ette lugesin, et Politsei- ja Piirivalveamet täiendab pidevalt – jah, vanade, aga kasutamata mudelitega – piirivalve ridades teenivate inimeste varustust. Ei ole mõtet teha vana vormiriietuse soetamiseks suuri, laiaulatuslikke hankeid, kui uus hange on tulemas. Ja ma loodan, et kuna neid hankeid on auditeeritud, ümber tehtud ja uus hange läheb n-ö juppideks (pea 15 hanget tuleb ühe sees), saab iga juppi eraldi kontrollida. Nii et siis tuleb ka uue põlvkonna vormiriietus ja ongi kõik.

15:21 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

15:21 Henn Põlluaas

Aitäh! Väga meeldib, et te kinnitate meile, et kõigil Politsei- ja Piirivalveameti töötajatel ja ametnikel on püksid jalas. Seda me tõesti usume, me ei olegi selles iial kahelnud, aga küsimus on selles, millised need

on. Nagu ma teie sõnadest aru sain, hakatakse hankima omavahel sobivaid riide- või mundrijuppe, mis lõpptulemusena viib ju selleni, et ühel on ühesugused, teisel teistsugused püksid. Meenub 1990. aastate alguse Kaitseliit, kui kõigil olid ise hangitud riided: kellel Vene munder, kellel Rootsist saadud, kellel ise õmmeldud. Kas me tõesti peame Eesti 100. juubeliaastal kartma seda, et meie politsei ja piirivalve inimeste väljanägemine jääb selliseks pehmelt öeldes kaheldavaks?

15:22 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Jällegi ma rõhutan, et tooge mulle palun konkreetseid näiteid – kirjeldage kohta, kus on olnud vaja kritiseerida politsei- või piirivalveametniku vormiriietust, kui ta täitis oma teenistusülesandeid. See on väga teretulnud, see tulebki fikseerida, sellepärast et inimene ise ja tema ülemus vastutavad selle eest, kui vormi kandmise nõudeid ei täideta.

Mis puutub hankesse, siis palun kuulake või lugege stenogrammist üle, mis ma varem ütlesin. Hange ei lähe selles mõttes juppideks, et me ühest kohast tellime sokid ja teisest kohast mütsid. Juppideks läheb see protsess, mis tuleb väljastpoolt. Näiteks materjali hankimiseks tehakse rõivahange, aga teine asi on see, kuidas vormi politseiladudes käideldakse. Jutt on sellest protsessist, kuidas vorm liigub tootmisest inimeseni. Me proovisime Politsei- ja Piirivalveametis alates 2015. aastast teha sellist ühte hanget, mis kirjeldab ära kogu vajaduse. Aga nagu ma ütlesin, PPA-l ebaõnnestus see just seetõttu, et Eestis pole kunagi keegi sellises mahus ja selliste nüanssidega hanget teinud, st algusest lõpuni täisteenusega hanget.

15:23 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

15:23 Madis Milling

Suur tänu, härra juhataja! Austatud minister! Teatavasti on PPA alustanud koos Kaitseväega ühishanget, soetamiseks uusi automaatrelvi. See on väga tervitatav ja näitab, et Eestis on ikkagi võimalik ministeeriumitevaheline koostöö. Aga minu küsimus on politseiametnike püstolite kohta. Kuuldavasti hakatakse välja vahetama mitte just väga ammu soetatud Walthereid ja enamik politseiametnikke käib ikka veel ringi Makarovitega. Millised on arengud püstolite asjus?

15:24 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Neid tegevusi just praegu teostataksegi. Viimane suurem hange puudutas käsirelvi, kui 2014. aastal soetati idapiiri piirivalvuritele 1000 Waltheri püstolit. 2017. aastal, s.o käimasoleval aastal, me räägime 3740 Glocki püstoli hankimisest kogu ülejäänud isikkoosseisule. Nii et ma arvan, et järgmise aasta alguses võib Makarovit käia uudistamas näiteks politseimuuseumis.

15:24 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

15:24 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Kahetsusväärset meenutab see jutt, et meil ei ole võimalik ühest kohast korraka hankida, seda juttu, mida me kuulsime siin nädalapäevad tagasi, et meil ei ole võimalik hankida 10 miljoni eest laskemoona. Aasta jooksul ei ole võimalik hankida 10 miljoni eest laskemoona. Need on kaheldava väärtusega seisukohad. Aga mu küsimus puudutab konkreetset vormihanget ja püüan otsi kokku siduda. Mäletatavasti kukkus ka politseivormide hange mõni aeg tagasi läbi, see kuulutati ebaõnnestunuks. Teatavasti oli seal korruptsioonimaiku juures ja üks või kaks inimest olid sunnitud lahkuma. Kas need kaks hanget olid omavahel kuidagi seotud?

15:25 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Selles mõttes on teil õigus, et tegelikult ongi Politsei- ja Piirivalveameti vormihange üks ja sama hange: vorme hangiti kogu ametile, nii rohelist kui sinist, vajadusel ka igasuguseid teisi vormielemente. Ja teil on õigus ka selles – ma ütlen kohe täpsemalt –, et esimene uut tüüpi riiduse täisteenusega hange kuulutati välja 16. juunil 2015 ja see lõpetati 4. detsembril 2015. Põhjus: pakkumuste tagasilükkamine. Ma luban endale teid siin parandada. Küsimus on selles, et Eestis ei ole keegi kunagi suutnud sellises

mahus täisteenust pakkuda.

Me ei räägi ju sellest, et me tahaksime mingi summa eest näiteks saapaid hankida või et riigi kaitseks on vaja laskemoona hankida, nagu te ütlesite. Praegusel juhul tähendab täisteenusega hange teenuseid alates materjali tootmisest, lõikamisest ja õblemisest kuni vormi ladustamise ja ka laost väljastamiseni. Ehk nagu öeldakse: täisteenus on vormi käitlemine algusest lõpuni. Seda ma mõtlen täisteenuse all. Sel põhjusel kukkus läbi ka see esimene hange, sest keegi ei olnud võimeline Eesti turul sellist täisteenust pakkuma. Ja selles viimases, kolmandas hanges, mida politsei praegu teeb, ongi täisteenus eraldi teenusteks jagatud, minnakse seda teed.

Ütlen teile, et ka mind on vormide teema häirinud sellest ajast peale, kui ma sellele ametipostile läksin, ja ma olen sellel silma peal hoidnud. On tehtud auditeid ja vaadatud, mis on valesti. Politsei arvestab nüüd kõigi nende möödapanekutega, mis on selles protsessis varasemate aastate jooksul ette tulnud. Ütlen teile, et hoian sellel jätkuvalt pilku peal, et see kolmas hange oleks lõplik ning politsei ja piirivalve saaks oma uuendatud vormi. Aga rõhutan veel kord, et see ei tähenda, et meil praegu vorm puuduks. Vana malliga vormi on ajavahemikul 2013–2017 hangitud 5,17 miljoni euro eest.

15:28 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

15:28 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud spiiker! Lugupeetud minister, te palusite, et me tooksime näiteid. Minu meelest kolleeg Uno Kaskpeit tõi näiteid, konkreetseid ja isiklikkegi. Me kõik saame ju aru, et kui me hakkame väga konkreetset näpuga näitama sellele ametnikule, kes nuriseb, siis me toome talle pahanduse kaela. Aga me ei arvagi, et kogu mure eest vastutab praegune minister. Mul on meeles, et juba seitse aastat on järjepanu tegeldud uute rõivaste hankimisega, aga tulemuseni pole veel jõutud. Minu küsimus on selline. Meil on 300 või 400 roheline piiri valvurit, kellele on neid vorme vaja, ja me räägime mingisugusest komplekshankest. Kas me tõesti elame ka 2017. aastal sellises sotsialismis? Neile inimestele ei ole seitse aastat järjest riideid selga saadud. Võib-olla on ikkagi midagi valesti. Mu põhiküsimus on see: kas need inimesed, kes ei ole sellega siiani hakkama saanud, ei peaks otsima endale uut töökohta?

15:29 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ma ütlen ette rutates jällegi, et vastan sellele kompleksküsimusele tagantpoolt ettepoole. Meil käib praegu näiteks personali otsing, et leida politsei peadirektori asetäitja varade alal. Eelmine peadirektori asetäitja Tuisk on oma koha pealt lahkunud, küll omal soovil, aga lahkunud. Eks seda peab küsima tema enda käest, miks ta selle otsuse tegi, või ka peadirektori käest, aga sellegipoolest on siin minu meelest nähtavad seosed. See on üks asi.

Teine asi, mida ma tahan veel kord rõhutada: meil on olemas korrad. Politsei- ja Piirivalveameti tegevus peab neile vastama. On olemas ka selline kord nagu vormi kandmise kord. Ja kui keegi kannab vormiga mittekohalduvaid elemente, siis ta rikub seda korda. Kui me räägime riigisüsteemist, siis ma ei näe küll mingisugust probleemi selles, kui meid teavitatakse informatsioonist, et üks või teine – ükskõik, kas ta on konstaabel või piirivalvur – on kandnud vormi kuidagi valesti, sellist vormi, mis ei vasta nõuetele. See ei tähenda kindlasti kohe mingit karistamist, pigem tähelepanu juhtimist ja tõsist vestlust tema otsese ülemusega, kes peab korraldama oma inimeste, nagu öeldakse, korralikus vormis püsimise – ükskõik, kas vormiriietuse või füüsilise ettevalmistuse mõttes. Nii et palun väga! Ma arvan küll, et seda teavitamist ei peaks kartma.

Rõhutan veel üht asja. Kui me vaatame Eesti politsei- ja piirivalveametnike üldist vormi kandmise kultuuri ja kuidas nad ka tänaval selles vormis liiguvad – eriti praegu, eesistumise ajal, on nad meil rohkem silma all olnud, ükskõik kas piiril või tänavapatrullis oma ülesandeid täitmas – ning vaatame sedagi, et Eesti inimeste usaldus politsei- ja piirivalveametnike suhtes ei ole mitte grammigi kukkunud, vaid pigem tõusnud, siis ma ei saa kuidagi nõustuda lauskriitikaga, et meil on see vormi kandmise kultuur allpool igasugust arvestust. Nii et rõhutan veel kord: kui on üksikuid näiteid, siis tuleb tegeleda nendega, mitte üldistada. See on ka minu tööpõhimõte olnud. Ma võtan teie näiteid väga tõsiselt. Ootan tõsiselt ka sellist informatsiooni, mille alusel te väidate, et mõnes piiripunktis või mõnel teisel

teenistuspostil on politsei- või piirivalveametnik Eesti Vabariigi 100. aastapäeva puhul või ka muul ajal – ta peab kogu aeg olema ühesugune, st korrektselt riides – kuidagi nõudeid rikkunud. Kui nii, siis on see taunimist väärt ja vajab sekkumist.

15:32 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

15:32 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud esimees! Lugupeetud minister! Võru Abris on väitnud, et nemad on võimelised nii materjali kui ka tehnoloogia poolest tootma kõiki meie kaitseväge ja piirivalvele sobivaid jalanõusid. Aga millegipärast on hanke tingimusi alati nii sätitud, et neil ei ole olnud kunagi võimalik võita neid hankeid. Nende teada tuuakse vähemalt enamik nendest jalanõudest sisse väljastpoolt Eestit. Kuidas sellega siis on?

15:33 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Hange on Eestis üldiselt vägagi läbipaistev protsess. Ja kui üks või teine hankija või oma hankepakkumuse teinud ettevõtte tunneb, et tema õigusi on kuidagi riivatud, siis on võimalik minna kohtusse. Meil Eestis on sadu näiteid, kus kohus on hanke peatanud ja on tulnud uus hange. Mis puudutab konkreetset ettevõtet, siis ma seda kindlasti kommenteerima ei hakka – tegu on ikkagi majandussuhetega. Kolmas asi, mida ma veel kord rõhutan: uuel hankel saab olema mitu osist, õigemini on hankeid mitu. Varasemal hankel osalemisel võis just see, et nii polnud, takistada neil oma pakkumust teha. Aga rõhutan veel kord siit puldist ja isegi oma kabinetist, et ma ei hakkaks kunagi siseministrina ühe või teise hanke sisu lahkama, sest see oleks iseenesest korruptiivse maiguga.

15:34 Esimees Eiki Nestor

Raivo Aeg, palun!

15:34 Raivo Aeg

Aitäh, härra spiiker! Hea minister! Täitsa kummaline on kuulda, et siin tahetakse tekitada kuvand, nagu käiks meie PPA ametnikud ringi nagu kakaduud – neil ei ole riideid ja riided ei ole ka sobivad. Nende vormi on ju kogu aeg arendatud ja funktsionaalsemaks tehtud. See, mis oli kunagi, 1990-ndate alguses, on minevik. Aga minu küsimus on hoopis see: kui hange tõesti järgmisel aastal realiseerub ja vormi hakatakse välja vahetama, siis kui pikk aeg on kogu organisatsioonile planeeritud selle vormi väljavahetamiseks? Osale ametnikele ju alles hiljuti anti eelmised vormid, seal on kandmistähtjad jms. Kui pikaks võiks venida see periood, kuni organisatsioon on täielikult uute vormidega ära varustatud? Kas on mingi ennaktempo ette nähtud või läheb kõik tavapäraselt, n-ö kandmistähtaegade raames?

15:35 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ma julgen arvata selle põhjal, kui palju mul kohe praegu informatsiooni jagada on, et nii üht kui teist. Tegelikult antakse uue vormi jaoks, ka vastava eeskirja ja vormi tunnuste kehtestamiseks, üleminekuperiood. Aga Politsei- ja Piirivalveameti juhid on kinnitanud, et kui me saame selle tootmisest ladudesse, siis nad tahaksid uuele vormile üle minna nii kiiresti kui võimalik. Suur erinevus on ka selles, kus üks või teine inimene teenistuses on. Mõnes kohas on võib-olla võimalik mingi aeg vana vormi kasutada. Eelkõige räägime uuest vormist ja ennaktempost nende inimeste puhul, kes on meil n-ö esirinnas, kes suhtlevad teiste inimestega, meie külalistega.

15:36 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

15:36 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea minister! Mainisite rikkumisi vormide kandmisel. Mind huvitab selline tõik asja juures – te olete ise ka vana politseiametnik –, et kuidas on politseinikel lood päikesepillidega.

Selge see, et igasugused vormi kandmise nõuded on politseinike jaoks aastatega, nagu öeldakse, lõdvemaks ja inimsõbralikumaks läinud. Aga kuidas on nende prillidega: millal võib või peab need eest ära võtma jne? Võib-olla analüüsige veidi päikesepillide olukorda?

15:37 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Ütlen ausalt, et ma jään teile praegu selgituse võlgu, aga luban selle teile saata. Ma arvan, et päikesepillid kui vormielement ei ole keelatud. Aga kui neid kasutatakse näiteks siis, kui inimesega suheldakse või kontrollitakse tema dokumente, ootaks mina siseministrina, et teiselt poolt ikka avaneksid silmad, mida ma saan usaldada. Kuna politsei usaldusväärsus on kõrge, siis ei maksa silmi ka päikesepillide taha peita. Aga ma täpsustan seda küsimust, sest nende nõuete täitmine seisab politsei peadirektori allkirja taga, on tema pädevuses. Te saate selle informatsiooni ja oma isikliku arvamuse ma teile ütlesin.

15:38 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

15:38 Jaak Madison

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Austatud minister! Ma isiklikult olen natuke vähem kriitiline vormide koha pealt, sest ma pean see nädal ka paar korda öösel tööle minema, kuna meil on riigis väga suur politseiametnike puudus. Väga paljud inimesed lahkuvad töölt, kuna keskmine palk ei kannata kriitikat. Aga see selleks. Vormide puhul, nagu mulle silma on jäänud, tekib vahel distsipliini küsimus. Ega see tõesti ei jäta ka tavalisele inimesele head muljet, kui ta näeb tänava peal oma tökohustusi täitmas ametnikku, kelle seljas olev vest on määrdunud, must ja kelle saapad ei ole viimased kolm kuud viksi ega lappi näinud. Kuidas on teie hinnangul Eestis jaoskondadest ja prefektuurist sõltuvalt olukord distsipliini ja puhtalt kontrolliga? Kas ametnik vaatab enne väljaminekut peeglisse, et tal oleks vorm enam-vähem puhas ja saapad viksitud?

15:39 Siseminister Andres Anvelt

Nagu ma enne rõhutasin, on see kindlasti tema otsese ülemuse hoolsuse küsimus. Vorm on otseselt seotud teenistusülesannete täitmisega ja ülemus peab puudustele tähelepanu pöörama. Iga inimese isikliku hoolsuse küsimus on see ka. Inimesed on muidugi erinevad. Ma arvan, et kui me vaatame siin ringi, siis ka kõigil meil kingad ei läigi, ei ole viksimas löödud. Nii mõnelgi juhul võib teha kriitikat, mis näitab meie suhtumist iseenda välimusse. Politsei- ja piirivalveametniku puhul on see kindlasti kõrgendatud tähelepanu all. Ma arvan, et mõtisklusteks, sellise asja arutamiseks, on ruumi veel ja veel. Kuigi ma rõhutan veel kord, et kui me vaatame politseinikke tänavapildis, siis enamjaolt on nad puhtad, viksid ja viisakad. Nii et, nagu ma enne ütlesin, mina selle lauskriitikaga kaasa ei läheks. Nüüd organisatsioonist lahkumisest ja sellest, et politseinike palgad on igasuguse kriitika alt väljas. Punkt üks on siin see, et kui vaadata Eesti riigisüsteemi, siis on politseis personali voolavuse seisukohalt palju parem seis kui riigis keskmiselt. Tähendab, sealt ei minda ära nii palju kui igalt poolt mujalt. Teine asi: järgmiseks aastaks on ette nähtud politsei ja piirivalve palgafondi tõus 4,5%. See on kindlasti väike tõus, aga siiski esimest korda viimaste aastatega võrreldes nii suur. Ja järgmisel aastal läheme uusi numbreid nõutama.

Enamik sellest palgakasvust läheb madalama astme politseinikele, et me ületaksime selle maagilise miinimumpalga ehk 1000 euro piiri. Ja kindlasti tasub veel rõhutada seda, et järgmine aasta on esimene aasta – ma pakun, et viimase 10–15 aasta jooksul, ma ei tea ajaloo üksikasju –, kui me alustame ligi 200 uue politsei- ja piirivalveametniku tööle värbamist. Tegelikult see protsess juba käib. Ligi poolsada neist on konstaablid, ülejäänud on kiirreageerijad ja neid toetavad abijõud. Nad annavad politsei kohalolekule juurde maapiirkondades, aga ka suuremates keskustes. Lisaks nendele kohtadele, kus kiirreageerijad praegu olemas on, tuleb see võimekus näiteks Pärnusse, kus seda varem olnud ei ole, ja nende arv suureneb ka Ida-Virumaal. Nii et ma arvan, et sellel sajandil pole enne olnud sellist politseiametnike arvu kasvu, nagu tuleb järgmisel aastal.

15:42 Esimees Eiki Nestor

Siseministrile rohkem küsimusi ei ole. Aitäh! Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Uno Kaskpeit, palun!

15:42 Uno Kaskpeit

Austatud eesistuja! Härra minister! Lugupeetud kolleegid! Sellest probleemist rääkides peab heitma pilgu aastaisse 2008–2009, kui alustati politsei ja piirivalve seaduse väljatöötamist – ehk piirivalve hävitamist –, et kaks erineva ideoloogiaga teenistust kokku lüüa. Siseminister oli siis seltsimees Pihl ja need kaks organisatsiooni liideti 2010. aastal. Sellele järgnes kaks-kolm aastat sondeerimist ja aastail 2013–2014 algas piirivalvurite politseivormi ümberriietamine läänepiirkonnas ja piiripunktides. Rohelisel piiril ei õnnestunud neile sinist mundrit selga toppida, sest see ei sobi kokku ümbritseva looduse ja maastikuga.

Ministril oli hea ettepanek, et võiks öelda nimed, kellele on riideid antud. Kui ma nimetaksin need allüksused või nimed, siis praegust politseisüsteemi teades need inimesed seal ülejäämine päev enam ei töotaks. Mõned väiksed ostud matkavarustuse firmadest on tehtud, kuid kõik need riided on erineva tooniga, võrreldes piirivalvurite rohelise vormiga. Kõik hanked, mis on seitsme aasta jooksul tehtud, on läbi kukkunud. Olukord piiril on siiski selline, nagu ma enne ütlesin: vanemad teenistujad on kõik oma jäägid noorematele selga toonud. Ja vaatamata sellele käiakse ka kulunud ja paigatud riietega. Härra minister võiks ise ka seal käia ja ringi vaadata. Lisaks sellele, et te olete piirivalve hävitanud, ei suuda te isegi olemasolevaid töötajaid vormi riietada.

On kurb vaadata seda kõike, kuidas me sammume vastu oma riigi juubelile. Kes on selles süüdi? Kui visata pilk lähiajalukku, siis on kogu selle aja jooksul asja juures olnud kolm silmatorkavat parteid: suured isamaalased ehk IRL, reformikad ja sotsid. Jõudu teile, härrased, meie riigikaitse ja sisejulgeoleku hävitamisel! Aitäh!

15:45 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmetel ei ole rohkem soovi läbirääkimistel osaleda, aga ministril on. Palun, siseminister Andres Anvelt!

15:45 Siseminister Andres Anvelt

Ei olnud plaanis, aga võtsin nõuks siia tulla. Raske on kuulda siin saalis, kui mõistetakse hukka neid inimesi, kes teevad ka sealsamas piiril oma tööd, ja räägitakse sellest, et terve süsteem ehk riigi sisejulgeolek on hävitatud. Need laused tekitavad ausalt öeldes minus kui ministris, tegelikult eelkõige kui Eesti Vabariigi kodanikus ja ka endises politseinikus, kes on töötanud politseis üle 20 aasta, lausa piinlikkust.

Politsei ja piirivalve ühendamine oli raske otsus, kuid täna sellele tagasi vaadates kindlasti õige otsus. Meil ei ole kunagi olnud ühtsemat reageerivat süsteemi kui praegu: esimene piiriliin, teine piiriliin, kiirreageerijad Tartus. Samuti on meil helikopterid, mida me kõik kasutame ühe ja sama väärtuse nimel – et riigi piir oleks kaetud ka sissepoole liikudes. Paljud probleemid, mis olid veel üle kümne aasta tagasi, kui ma ise politseiametis, keskkriminaalpolitseis töötasin, on lahendatud. Mäletan väga hästi seda n-ö maade ja piiride jagamist. Kes missuguse väärteo või kuriteoga tegeleb? Kes tegeleb näiteks inimsugeldajaga, kui ta on sisepiiril? Kes tegeleb sellega, kui narkokaubitseja on jäänud vahele piiripunktist kaugemal kui 20 meetrit? Täna sel päeval neid probleeme ei ole, süsteem toimib: on ühtsed andmebaasid ja korralik varustus.

Te väitsite, et ma võiks minna piiri peale. Teate, ma arvan, et ma olen viimase aasta jooksul, mis ma olen ministrina töötanud, seda piiri külastanud rohkem kui paljud varasemad ministrid. Ehk iga paari kuu tagant olen ma sinna sattunud, ükskõik kas Narva või meie kagupiirile. Olen heitnud piirile pilgu peale ja meestega rääkinud. Olen uurinud, kuidas käib koostöö kohaliku elanikkonnaga, kuidas käib koostöö konstaablitega, aga ka näiteks Häirekeskuse või Lõuna Prefektuuriga, et teada saada, kuidas see organism oma sisemuses toimib. Ja kõik toimib.

Eesti riik seisab oma suurima riigisisese investeeringu ees, mida me praegu ka ellu viime. See on meie idapiiri väljaehitamine. Meil tekib idapiir – kahjuks küll 20 aastat hiljem, seda oleks olnud vaja juba varem teha –, mille valvamine ja olemus saab olema üks nüüdisaegsemaid maailmas. Aga tühjade sõnade loopimine siit puldist on alati kõige lihtsam: tulla ja öelda ning minna ära, võtmata mingisugust vastutust. Mina julgen öelda, et ma olen rääkinud nende meeste ja naistega, kes piiri peal tööd teevad. Ma tean, kuidas nad välja näevad, mis vormis nad käivad. Mina ei ole küll näinud põhjust nende oma pükse viia. Nad on palju paremini varustatud kui nii mõnigi inimene, kes töötab palju kõrgema palgaga ametikohal ja kes võiks minu meelest alati oma välimusse rohkem investeerida. Nii et ma tahan öelda seda, et hoidkem ja armastagem oma riiki. Kritiseerigem, kui on vajadust, aga mõtleme ka nende

väljendite peale, kui me oma riigist räägime – mingisugused hävitatud sisejulgeoleku struktuurid ... Minge ise piirile ja vaadake! Seal ei ole mitte midagi hävitatud, inimestel silmad säravad. Aitäh!

15:49 Esimees Eiki Nestor

Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

---

2. 15:49 Arupärimine tööandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra aluste kohta (nr 400)

15:49 Esimees Eiki Nestor

Järgmise arupärimise on esitanud Jaak Madison, Martin Helme, Henn Põlluaas, Mart Helme, Uno Kaskpeit, Raivo Põldaru ja Arno Sild. Arupärijate nimel Jaak Madison, palun!

15:49 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! 22. novembril k.a esitasid Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni seitse liiget arupärimise härra Tõnistele, rahandusministrile, pealkirjaga "Tööandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra alustest". Arupärimise ajendiks oli Maksu- ja Tolliameti maksude osakonna juhataja proua Evelyn Liivamäe avaldus PwC konverentsil. Ta kutsus kõiki tublisid Eesti inimesi üles kaebamisele, et kui nende naabrid kasutavad töösõitjateks mõeldud autot ka erasõitjateks, siis andku nad sellest kindlasti teada ka Maksu- ja Tolliametile. Loomulikult on uus maksusüsteem tekitanud väga palju küsimusi ka ettevõtjates ja kahtlemata ei paranda see kuidagi ettevõtluskeskkonda. Kogu selle loo peale tekkis meil kolm küsimust.

Esimene neist on eelkõige pealekaebamise mentaliteedi kohta: kas Rahandusministeerium on andnud proua Liivamäele korralduse selliseid üleskutseid teha? Kui sellist korraldust pole antud, siis äkki minister selgitab, kas proua Liivamäega on vesteldud ja hukka mõistetud tema käitumine, mis kutsub üles pealekaebamisele, soodustab seda. Meie teine küsimus on, kas enne sellise muudatuse elluviimist on konsulteeritud ka ettevõtjatega. Kuidas nemad suhtuvad võimalusse, et kui nad tulevad kohalikust poest, siis äkki naaber teeb pilti ja saadab selle kohe maksuametile? Ja kolmas küsimus on, miks Rahandusministeerium tegeleb uute bürokraatlike meetmete väljatöötamisega. On ju teada, et see avaldab negatiivset mõju ettevõtluskeskkonnale ja ülebürokratiseeritud maksukeskkonna üle kurdetakse niigi väga palju. Aitäh!

15:51 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab rahandusminister Toomas Tõniste. Palun!

15:52 Rahandusminister Toomas Tõniste

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Arupärijad! Esitasite 22. novembril arupärimise, kus tundsite huvi tööandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra aluste kohta. Vastan teie esitatud küsimustele.

Esimene küsimus: "Näib, et Rahandusministeerium soovib juurutada ühiskonnas pealekaebamise mentaliteeti. Miks ja kelle korraldusel seda tehakse?" Rahandusministeerium ei tegele sellise mentaliteedi juurutamisega ja keegi pole sellist korraldust saanud. Sama kehtib ka Maksu- ja Tolliameti kohta, mille juht Valdur Laid on seda teemat avalikult selgitanud.

Teine küsimus: "Kas antud muudatuse elluviimisel on konsulteeritud ka ettevõtjatega? Kuidas nad suhtuvad pealekaebamise võimaldamisse?" Tööandja sõiduautode kasutamise maksustamist reguleerivad õigusnormid ei ole Eesti maksuõiguses erandlikud. Mitmel juhul on maksude tasumist puudutava teabe avalikustamist pidanud tarvilikuks just ettevõtlusorganisatsioonid, kuna terve konkurents saab hästi toimida ainult siis, kui reeglid on kõigi jaoks samasugused mitte ainult paberil, vaid ka tegelikkuses. Nii on avalikud näiteks andmed ettevõtete töötajate arvu ja käibe kohta, samuti tasutud riiklike maksude koondsumma ja eraldi tööjõumaksude summa kohta. Kui leppida olukorraga, kus ausalt makse maksev ettevõtja peab päevast päeva võistlema makse mittemaksva konkurendiga, siis jääb kaotajaks nii majanduse areng kui ka riigieelarve.

Ma ei ole olnud sõiduautode maksuregleid muutnud eelnõu koostamise ja vastuvõtmise juures, aga tean, et Rahandusministeerium tegi tihedat koostööd ettevõtlusorganisatsioonidega. Nendega kohtuti

ja peeti aru palju kordi ning kaaluti põhjalikult erinevaid variante. Kuigi analüüsi tulemusel peegeldab erisoodustuse hinda kõige paremini see, kui erisoodustuse arvutamine põhineb auto turuväärtusel, ei otsustatud selle muudatuse kasuks, sest seda oleks olnud keeruline nii ettevõtjatel kasutusele võtta kui maksuhalduril kontrollida. Kuna sõiduauto võimsus on väga tugevas korrelatsioonis turuhinnaga, maksustamise mõttes raskesti manipuleeritav ning selle aluseks võtmine ei tõsta ettevõtjate halduskoormust, otsustati erisoodustuse arvutamisel kasutada võimsuspõhist lähenemist.

Kehtima hakkav süsteem võtab senisest paremini arvesse töötaja saadud hüve väärtust ning on lihtsam ja selgem. Liiklusregistri märges selle kohta, et töötaja sõiduauto on üksnes ametialases kasutuses, on seaduse kohaselt avalik teave. See aga ei tähenda, et Maksu- ja Tolliamet hakkaks edaspidi tegelema iga üksikjuhtumi kontrollimisega. Maksu- ja Tolliamet kasutab maksude tasumise õigsuse kontrollimisel riskipõhist lähenemist, et suunata oma ressursse eeskätt suuremate ja süstemaatiliste maksudest kõrvalehoidmise juhtumite lahendamiseks.

Ja kolmas küsimus: "Miks Rahandusministeerium tegeleb uute bürokratilike meetmete väljatöötamisega, kuigi on teada, et ettevõtjate veelgi suurem piiramine avaldab negatiivset mõju ettevõtluskeskkonnale, mis on niigi ülebürokratiseeritud?" Töötaja sõiduautode maksustamise muudatused ei suurenda, vaid vähendavad bürokraatiat. Erasõitute üle arvestuse pidamise kohustuse ehk nn sõidupäeviku kaotamine ka erasõituteks kasutatavate töötaja sõiduautode puhul ning selge ja kõigi jaoks ühesugune maksustamise alus vähendavad bürokraatiat märgatavalt. Aitäh!

15:56 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ministrile. Jaak Madison, palun!

15:56 Jaak Madison

Aitäh, hea Riigikogu esimees! Hea minister! Küsimus on selline: kas te olete ise või on keegi Rahandusministeeriumist suhelnud proua Liivamäega, kes sellise üleskutse tegi? Ta ei ole päris suvaline proua tänavalt, kes võib öelda, mida tema tahab ja mida sülg suhu toob. Ta on siiski Maksu- ja Tolliameti maksude osakonna juhataja, kes tegi sellise üleskutse avalikul konverentsil ja nimetas seda naabrivalve efektiks. Kas sellele on Rahandusministeeriumis vaadatud läbi sõrmede, suhtunud ükskõikselt või isegi vaikiva soosinguga, või on seda siiski taunitud ja temaga sel teemal vesteldud?

15:57 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh küsimuse eest! Mina isiklikult temaga kohtunud ega sel teemal suhelnud ei ole. Ma millegipärast arvan, et maksuameti juht on, aga ma ei ole seda tema käest küsinud. Tegelikult ta ju esines konverentsil, kus ta lihtsalt rääkis, et üks osa on ka naabrivalve. Kõigil on ju ka varem olnud võimalus jagada infot Maksu- ja Tolliametiga ning seda ei saa ka täna kellelegi ära keelata, et ta seda enam teha ei saaks.

15:58 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

15:58 Mart Helme

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister, kas te ei arva siiski, et vabas ühiskonnas peaks otsustama ettevõtja, kas ta annab mõnele oma töötajale või paljudele töötajatele õiguse ametiautosid kasutada ka isiklikeks sõituteks, ilma et riik sellesse sekkuks, seda represseeriks, seda kuidagi maksustaks ja karistaks? Või liigume me tõesti mingisuguse stalinismi suunas, kui oli võimalik inimestele ka kahe viljapea varguse eest määrata viis aastat vangistust või 25 aastat asumist? Mis te arvate?

15:58 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ma arvan seda, et algne süsteem, kui oli kehtestatud mõistlik töötaja sõiduauto erisoodustuskasu summa, toimis hästi. Seda muudeti siin umbes kümme aastat tagasi, kui erisoodustuskasu tõsteti kahekordseks ja loodeti ka eelarvesse saada kaks korda suuremat tulu. Aga tulemuseks oli see, et alles kolme aasta pärast jõuti selle tulu puhul samale tasemele, mis enne oli.

Sellised muudatused ei toimi. 1. jaanuarist jõustuvad muudatused teevad selle süsteemi vähem bürokraatlikuks ja viivad seda tegelikult jälle tagasi sennapoole, mis oli umbes kümme aastat tagasi. Ja sellest võidab umbes 70% alla 130-kilovatise võimsusega sõiduautode kasutajatest.

16:00 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:00 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea minister! Ma isiklikult ka ei poolda seda süsteemi, aga asi oleks selgem ja lihtsam, kui asjale lähenetaks näiteks Taani süsteemi järgi, kus antakse autodele eri värvi numbrimärgid. Auto kasutamist isiklikuks otstarbeks tähistab seal valge ja tööalaseks otstarbeks kollane numbrimärk. Kui autot kasutatakse mõlemal otstarbel, siis on numbrid valged ja tähed kollased. Kas te olete hakanud autoregistrikeskusega otsima lihtsaid lahendusi, mis aitaks ka seda maksu korjata palju elementaarsemalt, näiteks registreerides numbrimärke? Palun tooge välja, mis on selle süsteemi eeldatav tulu ja halduskulu ehk kontrollimenetluse kulu sellega võrreldes.

16:01 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Nagu menetlemise käigus ka avalikkuses kuulda oli, kaaluti seda värviliste numbrimärkide võimalust väga tõsiselt, aga ettevõtlusorganisatsioonide ja avalikkuse kriitika tõttu jäi see kõrvale. Muret tekitas see, et see pigem soodustaks veelgi tugevamat naabrivalvet. Võib-olla kardeti, et Maksu- ja Tolliamet infoliinid oleks siis kogu aeg punased, et inimesed kasutavad hea meelega võimalust kohe teatada sellest, kui nad kuskil, kas lasteaia või poe juures, näevad seda värvilist numbrimärki. See süsteem, mis nüüd kehtima hakkab, on kompromiss, mis leiti koostöös eri osapooltega kõige mõistlikum olevat. Küsimuse teise osa kohta mul praegu konkreetne info puudub, aga kui vaja, siis ma saan selle teile kirjalikult saata.

16:02 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

16:02 Raivo Põldaru

Aitäh, hea esimees! Lugupeetud minister! Kui Riigikogu hakkas seda seadust ja neid muudatusi menetlema, siis te olite ilmselt ettevõtja ja küllap teil oli ka firmas mõni sõiduauto arvel. Kuidas te siis asjale vaatasite: kas nii, et Riigikogu teeb ühte õiget asja, või oleks te tahtnud vana süsteemiga edasi minna?

16:02 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ütleme nii, et ma leian, et mingi reguleeritud süsteem on hea. Kui tööandja autot kasutatakse isiklikeks sõitudeks, siis on mõistlik, et selle pealt makstakse ka mõõdukat erisoodustusmaksu. Kui see summa on liiga suur, siis juhtub nii, nagu vahepeal juhtus. Odavam oli täita sõidupäevikuid, aga kõigil oli ka n-ö kirves pea kohal. Oli oht, et kui kontrollima tullakse, siis leitakse ka mingeid pisirikkumisi. Pakutav süsteem – juhul, kui sa kasutad tööautot isiklikeks sõitudeks, siis maksad ka mingi mõistliku summa ja sellega ongi asi lõppenud – on igatepidi bürokraatiavabam ja ettevõtluskeskkonnale lihtsam. Siin on lihtsalt ka see teine pool, et oleks hea, kui kõik mängiksid ühtsete mängureeglite järgi, ei oleks nii, et ausad ettevõtted, kes makse maksavad, peavad kogu aeg kriitiliselt vaatama teiste poole, kes reegleid ei täida. Sellel puhul on abiks ka see n-ö vihjetelefon, aga nagu ma enne ütlesin: kindlasti ei ole eesmärk see, et maksuamet eeskätt sellega tegelema hakkaks.

16:04 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

16:04 Martin Helme

Aitäh, lugupeetud spiiker! Hea minister! Ma sellest mõistliku summa jutust küll aru ei saa. Ettevõtted, kes on auto ostnud, on kõigepealt selle eest raha maksnud ja nad on riigile ka käibemaksu maksnud. Nad maksavad veel aktsiisi kütuse eest ja maksavad tööjõumakse. Nüüd lihtsalt leiti veel üks koht, kus

inimesi peedistada. Siin on kaks aspekti. Kas te oleksite nii hea ja ütleksite meile, mis see summa on, mis riik loodab selle ettevõtjate kiusamisega riigieelarvesse saada? Ja teiseks, kas teie meelest see summa väärrib seda, et Eestis, kus võiks ju olla rohkem ettevõtlust ja ettevõtlikke inimesi, veelgi halvendatakse ettevõtjate mainet ja vähendatakse inimeste soovi ettevõtlusega tegeleda selle kaudu, et neid stigmatiseeritakse?

16:05 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Nagu ma enne ütlesin, on see maks olnud juba palju aastaid. Nüüd muutub see maks lihtsalt vähem bürokraatlikuks. Ja hinnanguliselt muutub ka see summa väiksemaks umbes 70%-le sõiduautode kasutajatest, kes tööautosid isiklikeks sõitudeks kasutavad. Kui ma nüüd õigesti mäletan (mul ei ole täpsed numbrid peas), siis jääb suurusjärk eelarves samaks, mis oli varem. Riik on seal vist isegi erisoodustusmaksu natuke, st mõni miljon, vähem arvestanud.

16:06 Esimees Eiki Nestor

Urve Tiidus, palun!

16:06 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mina kahjuks sellel PricewaterhouseCoopersi konverentsil ei olnud ega kuulnud, mida Evelyn Liivamägi täpselt ütles. Toetudes EKRE esitatud arupärimisele, palun teil spekuloida. Oletame, et selline sõnavõtt seal oli ja inimesi siiski kutsuti üles teatud mõttes "naabrivalvet pidama". Spekuleerige palun, kui aktiivselt on Eesti inimene või Eesti ühiskond valmis selliseks naabrivalveks ning Maksu- ja Tolliametile teadaandmiseks.

16:06 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Väga keeruline on spekuloida. Ma ei ole ise uurinud, kui palju seda vihjetelefoni kasutatakse. Eks me näeme, kui see seadus nüüd kehtima hakkab, kas sinna helistatakse peale seda üleskutset rohkem. See polnudki võib-olla üleskutse, see oli lihtsalt infoks: kui ta rääkis seadusest, siis ta rääkis ka nendest võimalustest. Aga eestlasi tundes võib öelda, et kui mõnel naabril läheb paremini kui teisel, siis tekib mõnel inimesel võib-olla kiusatus kuhugi helistada ja küsida, kas kõik ikka vastab seadustele. Ja nagu ma enne ütlesin, ega me seda keelata ka ei saa. Iseasi on, kui palju jõuab maksuamet selle infoga tegeleda – tal on omad prioriteedid.

16:07 Esimees Eiki Nestor

Uno Kaskpeit, palun!

16:07 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister, kas Rahandusministeerium maksab ka oma autode pealt seda maksu? Näiteks, kui te sõidate ametiautoga ja teete poe juures peatuse, kas siis tuleb ka mingisugust maksu maksta või te pigistate selle ees silma kinni? Ja teine asi: me ikkagi ei saanud vastust, kui suur on see summa, mille riik plaanib saada selle tehinguga. Te tulete siia sellisele küsimusele vastust andma, aga sellist asja üldse ei täpsusta.

16:08 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ma pole kontrollinud, aga olen selle kohta küsinud. Ja mulle on öeldud, et minu auto pealt, millega ma sõidan, makstakse ka erisoodustusmaksu. Nii et selle koha pealt peaks korras olema. Ja teisele küsimusele ütlen vastuseks, et ma saan selle täpse numbriga saata. Tõesti, seda küsimust teil siin ei olnud. Kui oleks olnud, siis ma oleksin siia ka täpse numbriga tulnud. Aga soovi korral ma võin lasta teile selle kohe homme saata, nii et ka selle mure saab lahendada.

16:09 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

16:09 Henn Põlluaas

Aitäh! Minu meelest on kõnealusel seaduses ääretult palju küsitavusi. Üks on näiteks see, et sõltumata auto vanusest või väärtusest lajatatakse kõigile ühe ja sama mõõdupuuga – nii väikesele perefirmale kui ka tohtu suurele rikkale firmale, kes võib endale teab milliseid luksuslimusiine lubada. See tegelikult ruineerib meie väikeettevõtlust, mis on Eesti põhilisi ettevõtlusvorme. Teine küsitavus on see, et te ütlete, et te ei tea, kui palju hakkab maksuamet sellist asja jälgima. Võite kindlad olla, et kui riik, st valitsus, soodustab pealekaebamist, õhutab seda, küllap hakkab siis ka maksuamet väga innukalt seda asja ajama. Kas te ei leia, et see on otsene liikumine totalitaarse, käsu- ja keeluriigi poole?

16:10 Rahandusminister Toomas Tõniste

Aitäh! Ma hakkam tagantpoolt vastama. Nagu ma ütlesin ka alguses vastuses ühele küsimusele, ei tegele riik sellise mentaliteedi juurutamisega: kellelegi pole antud käsku kellegi järel luurata ega kellegi peale kaevata. Sellele väike- ja suurettevõtjate küsimusele vastan, et tegelikult on nii, et kui sul on auto vanem kui viis aastat, siis on ka erisoodustusmaksu kohustus veerandi võrra väiksem. Ja erisoodustusmaksu kohustus sõltub ka auto võimsusest. Seega, kui väga rikas inimene tahab endale osta hästi võimsat masinat, siis tegelikult on selle hind ka erisoodustusmaksu mõttes kõrgem. Nii see on.

16:11 Esimees Eiki Nestor

Ministrile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Arupärijate nimel Mart Helme, palun!

16:11 Mart Helme

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister ja kolleegid – need, kes on vastu pidanud! Jah, loomulikult, minister vastab oma kompetentsi piirides ning oma poliitilisest agendast ja koalitsioonis saavutatud kompromissidest ja kokkulepetest lähtuvalt. Aga me ei pea sellega nõus olema ja me ei pea sellega rahul olema. Me saime praegu ikkagi kahjuks teada seda, et ega pealekaebamisele kätt ette ei panda. Me kutsume inimesi üles pealekaebamisele ja kui nad kaebavad, siis me loomulikult võtame seda arvesse ja ka menetleme. Teiste sõnadega on see täpselt see, mis ka meie küsimustest välja tuli – riigis aktsepteeritakse nuhkimise ja pealekaebamise mentaliteeti. Meie, vabade kodanike jaoks ei ole see aktsepteeritav. Nii nagu ei ole aktsepteeritav ka see, et selleks, et saada riigieelarvesse mõni miljon lisaks, kiusatakse sõna otseses mõttes ettevõtjaid.

On ju väga mitmesuguseid ettevõtjaid. Ma tunnen inimesi, kes elavad Tallinnas, aga töötavad Rae vallas ühes arenduskeskuses, tehnikulas, ning kellele – eranditult kõikidele Tallinnast tööle käivatele inimestele – on tööandja andnud auto kasutada. Sellel ettevõtjal läheb nende maksude maksmine pärispäris kulukaks. Ta ei ole ajanud näpuga järge, kas inimesed tööle tulles või töölt minnes peavad kinni ka Ülemiste keskuse juures, et seal oma ostud ära teha, et kodus oleks lastele liha panni peale panna. Loomulikult ta niimoodi ei kiusa. Täpselt samamoodi on väikeettevõtjaga, kellel võib-olla ei ole võimalik endale arvestatavat palka maksta. Ta maksab endale miinimumpalka, mille eest ta ei saa autot liisida, ja ta on sunnitud selle liisima oma ettevõtte autonoma. See ettevõtja hakkab nüüd rohkem makse maksma ja ta peab tõsiselt mõtlema, kas tal on üldse mõtet samamoodi jätkata.

Ennekuulmatu on minu arvates see, lugupeetud vabaerakondlased – ma ei saa hästi aru –, kui te räägite siin mingitest eri värvi numbrimärkidest. See oleks ju totalitaarne ühiskond, kui meil oleks eri värvi numbrimärgid, mille alusel hakataks inimesi kategooriatesse panema. Sina oled ettevõtja – sinu auto kasutamist me jälgime ja sind me peedistame. Tõmbame sul seitse nahka maha. Sina oled eraisik – sinu käest me võtame teistmoodi, igasuguste aktsiisidega, mille me taevasse tõstame. Sa oled sunnitud käima Lätis bensiini ostmas. Nii et sinuga me tegeleme teistmoodi. Aga sinul, ma ei tea mis tegelasel, on võib-olla kolmandat värvi numbrimärk – sinu puhul me veel vaatame, mismoodi me sinu ümber sõrme keerame. See ei ole normaalne! Vabas ühiskonnas need asjad nii ei käi.

Meid on siit puldist väga palju süüdistatud selles, kuidas meie tahame midagi või kedagi ära keelata. Ei taha, ei ole kunagi tahtnud. Me ei ole midagi ära keelata tahtnud. Oleme öelnud, et teatud asju ei peaks riigi ehk meie kõigi rahaga finantseerima, aga me ei ole kunagi tahtnud midagi ära keelata. Aga praegu me näeme seda, kuidas sisuliselt püütakse ühiskonda panna taktsammu käima, nii nagu valitsus otsustab. Meie ei ole sellega nõus, meie sõdime selle vastu. Ja uskuge mind, see kukub teil läbi. Te ei saa sealt raha, sest juba on välja mõeldud kenad skeemid, kuidas vastastikku renditakse neid autosid sedapidi, teistpidi ja kolmandat pidi. *Figuški*, Vasja – te ei saa seda raha, aga te tekitate ühiskonnas lõhesid, protesti ja vastumeelsust selle valitsuse suhtes. Mõistlikum on sellest asjast loobuda kui selle

asjaga edasi minna. Uskuge mind, tulge mõistusele! Ja ma soovitan kõikide nende ametnikega, kes kutsuvad üles üksteise järele nuhkima, tõsiselt vestelda ja neile selgeks teha, et see ei kuulu nende tööülesannete hulka. Lõpetan. Aitäh!

16:16 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:16 Andres Herkel

Härra juhataja! Austatud Mart Helme ja teised! Külliki Kübarsepp tuleb võib-olla selle debati alguse juurde tagasi. Ma olen nõus Helme seisukohtadega selle konkreetse lahenduse ja vabaduse äravõtmise kohta pealt, aga pean siiski osutama, et ilmselt ei ole siin aru saadud irooniast, sh poliitilisest irooniast. Nimelt, see idee numbrimärkide värvimisest sai minu teada üsna hulk aega tagasi alguse valitsuse tasandilt ja loodetavasti on see nüüdseks maha maetud. Vabaerakond reageeris sellele tõepoolest sellise irooniaga, et alustaks õige iseenda numbrite värvimisest. Aitäh!

16:17 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:17 Külliki Kübarsepp

Hea esimees! Ma pean härra Mart Helmele meelde tuletama, et ma ütlesin oma küsimuse alguses, et ma ei toeta seda maksusüsteemi. Testisin tõesti seda Taani näidet. Seal elab mu lähisugulane ja ma olen sealse eluga natukene kursis. Küsimus on selles, miks ei minda nähtavamate süsteemide peale, vaid eelistatakse kaudset süsteemi. Ja väga kahetsusväärne on see, et kolleeg ei oska lugeda poliitilisi sõnumeid. Aitäh!

16:18 Esimees Eiki Nestor

Riigikogu liikmed enam sõna ei soovi. Minister ka ei soovi. Lõpetan selle päevakorrapunkti arutelu.

---

3. 16:18 Vaba mikrofon

16:18 Esimees Eiki Nestor

Vaba mikrofon. Kohtume homme.

Istungi lõpp kell 16.18.